

De meeste mensen deugen

Rutger Bregman (Nederlands historicus en journalist bij De Correspondent)

In zijn recentste boek ontkent historicus en journalist Rutger Bregman niet dat mensen in de fout gaan of elkaar veel kwaad aandoen. Wel argumenteert hij dat dit niet de norm is.

Is de mens van nature goed of slecht? In het rijtje klassiekers onder de filosofische vragen scoort deze behoorlijk hoog. Volgens de 17de-eeuwse filosoof Thomas Hobbes is de mens niet meer dan een wolf in schapenvacht en de beschaving niet meer dan een dun laagje vernis. Voor anderen zoals de Franse filosoof Jean-Jacques Rousseau (18de eeuw) is de mens een 'nobele wilde'. De mens heeft een natuurlijke afkeer van lijden en is daarom eerder geneigd tot empathie. Opvoeding en sociale invloeden bepalen of we die empathie blijven voeden of niet.

Homo economicus

De Nederlandse historicus en Correspondent-journalist Rutger Bregman behoort duidelijk tot de tweede groep. Dat illustreert hij met zijn recentste boek *De meeste mensen deugen* (2019). De titel is tegelijk de conclusie van zijn boek. En die is ook relevant in economische zin. Bregman ontkracht namelijk een van de meest dominante mensbeelden uit de economische theorieën. Namelijk dat van de rationele homo economicus die steeds uit eigenbelang handelt. Breg-

man is allesbehalve de eerste die deze mythe bekampt. Maar anders dan de denkers die hem voorgingen, bouwt hij zijn betoog op vanuit verhalen en studies uit diverse onderzoeksdomeinen. Vanuit de psychologie, filosofie, economie, ... doorprijkt hij één voor één bekende en minder bekende voorbeelden en verhalen die de mens als zelfzuchtig beest voorstellen.

Zo een gekend voorbeeld is de roman *The Lord of the Flies* van William Golding (1954). Die beschrijft het verhaal van een groep kinderen die na een schipbreuk op een onbewoond eiland terechtkomen. Binnen de kortste keren raken ze verwickeld in een wrede strijd met elkaar. Tegenover dit fictieve verhaal zet Bregman het

---

“In een oorlog blijkt dat meer dan 80% van de soldaten de vijand niet probeert te doden.”

---

waargebeurde verhaal van zes tieners die in de jaren '60 na een storm op een eiland in de Stille Oceaan aanspoelden. Bregman reisde naar Australië af om er enkele overlevenden te spreken. Uit hun verslag blijkt dat de kinderen op het eiland meer dan een jaar lang in harmonie met elkaar leefden, in tegenstelling tot de personages in *The Lord of the Flies*.

Psychologie

Bregman gaat echter verder dan dit mooie anekdotische verhaal. Hij fileert ook de beruchte psychologische experimenten van Philip Zimbardo en Stanley Milgram in de jaren '60 en '70. Die zouden aantonen dat er weinig nodig is om onze beschavingsmantel af te leggen en elkaar naar het leven te staan. Uit hun experimenten bleek immers dat een groot aantal mensen onder druk van gezag sterk tegen het eigen geweten ingaat. In het Stanford-gevangenenexperiment van Zimbardo gingen studenten over tot de psychologische marteling van elkaar. In de studie van Milgram aan de universiteit van Yale gaven de proefpersonen een (valse) dodelijke elektroshock aan een proefpersoon die in werkelijkheid een acteur was. De experimenten golden als een verklaring van de holocaust en het 'befehl ist befehl'-excuus dat vele nazi's na de Tweede Wereldoorlog inriepen.

Bregman toont overtuigend aan dat deze onderzoeken op los zand gebouwd zijn. Vooral het gevangenexperiment van Zimbardo, dat nooit wetenschappelijk gepubliceerd werd, blijkt de naam 'wetenschappelijk onderzoek' nog nauwelijks waardig. Niet de mens, maar de onderzoeken en verhalen die zijn natuurlijke verdorvenheid moeten bewijzen, deugen niet. Daartegenover plaatst Bregman een reeks cijfers en studies die het tegendeel moeten

in hun sector. Zo kan het dus ook, luidt het devies van Bregman aan organisaties die ervan uitgaan dat vertrouwen goed is, maar controle beter.

Bregman ontkent niet dat mensen in de fout gaan of elkaar veel kwaad aandoen. Wel argumenteert hij dat dit niet de norm is. Hij laat zien dat het mensbeeld dat we hanteren in de omgang met elkaar, ons gedrag sterk beïnvloedt. "Als we geloven dat de meeste men-

“Als we geloven dat de meeste mensen niet deugen, gaan we elkaar ook zo behandelen.”

aantonen. Zo blijkt dat in een oorlog meer dan 80% van de soldaten de vijand niet probeert te doden. Of dat 90% van de mensen een persoon in nood wel te hulp schiet.

Geloven in het goede van de mens

Bregman laat ook zien wat er mogelijk is wanneer machthebbers of organisaties wel in het goede van de mens geloven. Zoals de Agora-scholen zonder klassen, waarin leerlingen bijleren vanuit zelfdiscipline en creativiteit en pestrijen onbestaande zijn. Of succesvolle bedrijven zoals metaalproductiebedrijf FAVI en thuiszorgorganisatie Buurtzorg, die op basis van zelfsturende teams en vertrouwen uitgroeiden tot marktleiders

sen niet deugen, gaan we elkaar ook zo behandelen”, schrijft hij. Het omgekeerde is duidelijk ook waar. En dan is de vraag: welk mensbeeld hanteer je vandaag als politicus, bedrijfsleider of ondernemer? Vertrouw je je mensen of niet? En wat wordt er mogelijk wanneer men elkaar wel wat meer vertrouwt en het goede in elkaar kan zien? Wie dit boek leest, weet dat het antwoord luidt: veel.

Tekst: Jochanan Eynikel | Foto: GF

Kort

Titel: Bregman, R. (2019), *De meeste mensen deugen*, Amsterdam: De Correspondent.

Auteur: Rutger Bregman (1988) is historicus en journalist bij het Nederlandse online nieuwsplatform De Correspondent. Hij brak wereldwijd door met zijn bestseller *Gratis geld voor iedereen* over het basisinkomen.

In een notendop: het mensbeeld dat we hanteren, beïnvloedt hoe we elkaar behandelen. Als we geloven dat de meeste mensen deugen, leidt dat tot meer deugdelijk gedrag en samenwerking.

Bestelinfo: verkrijgbaar online en in de boekhandels.

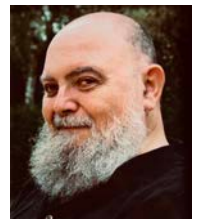
Prijs: € 25,00.

In memoriam

Marc Lahaut

Op 9 mei overleed Marc Lahaut, voormalig beheerder-directeur VKW-Oost-Vlaanderen.

Hij was van begin jaren '70 tot 2002 actief binnen VKW Oost-Vlaanderen en combineerde zijn directiefunctie met verschillende bestuursfuncties in socio-culturele organisaties in het Gentse. Zo stond hij o.a. aan de wieg van Flanders Technology en van Gent Stad in Werking. Hij had ook een bijzondere interesse in de link tussen onderwijs en bedrijfsleven en zat in verschillende adviesraden van technische scholen als vertegenwoordiger voor het bedrijfsleven.

Hij verliet VKW vervroegd om medische redenen en genoot sindsdien thuis van zijn gezin. We wensen de familie veel sterkte bij zijn overlijden.

Norbert Van Wijsberghe

Op 3 mei overleed Norbert Van Wijsberghe, gedelegeerd bestuurder Clock-o-matic. Wereldwijd bracht hij mechanica en elektriciteit samen in de programmatie van beiaarden.

Als trouw lid, bijna twee decennia lang, engagede Norbert zich ook in de bestuurswerking van VKW/ETION. Zo was hij de pionier van wat ondertussen is uitgegroeid tot één van de sterkhouders binnen de ETION-werking, met name de peergroepen. Onder de impuls van Norbert werd de eerste 'rondetafel' in Leuven opgericht met de naam 'Musketon Table'. Norbert zette ook in het regio-bestuur van ETION Brabant en bekleedde als vertegenwoordiger van deze regio tussen 2010 en 2017 een mandaat in de Raad van Bestuur van ETION Ledenwerking vzw.

We blijven hem herinneren als een bijzonder warme, gedreven man; met dank voor al zijn inzet en engagement.